

Yaşlanma Sürecinde Ruh Sağlığı

Editörler

Prof. Dr. Nezihe BULUT UĞURLU
Doç. Dr. Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-451-8	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Yaşlanma Sürecinde Ruh Sağlığı	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Prof. Dr. Nezihe BULUT UĞURLU ORCID iD: 0000-0003-2860-1169 Doç. Dr. Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK ORCID iD: 0000-0003-3738-7248	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	MED058000
	DOI
	10.37609/akya.2868

Kütüphane Kimlik Kartı

Yaşlanma Sürecinde Ruh Sağlığı / editörler: Nezihe Bulut Uğurlu, Pınar Çiçekoğlu Öztürk.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

572 s. : şekil, tablo. ; 160x235 mm.

Kaynakça ve İndeks var.

ISBN 9786253994518

1. Tip--Hemşirelik.

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. Akademisyen Kitabevi ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşturmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. Akademisyen Kitabevi ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Güzeller güzeli şafak tanrıçası Eos ölümlü aşkı Troyalı prens Tithonos için Zeus'tan göz yaşları içinde ölümsüzlük diler. Zeus bu dileği yerine getirir ancak Eos'un dileği eksiktir. Sevdiği adam için ölümsüzlükle birlikte gençliği de dilemediği için Tithanos gün geçtikçe yaşlanır, bedeninde değişiklikler meydana gelir, canlılığını kaybeder ama ölmez. Efsaneye göre Eos sevgilisinin her gün yaşlılığa bağlı çektiği acıları görmeye, gündün güne tükenişini izlemeye, artık sadece bir nefes olarak kalışını görmeye dayanamadığı zaman onun acısına bir son verir ve göklere geri döner.

Yaşlılık kavramı ve yaşlı bireye bakış mitolojik öykülerle çok eskiye dayansa da yaşlılık ülkesi genellikle sıkıntı verici ıssız bir araziye benzetilmekte, seyahat bürolarının renkli broşürlerinde tanıtılmamakta, tersine binlerce yıldır burasının bir gönül üzgünlüğü, hastalık ve yoksulluk yeri olduğu söylenegelmektedir. Birçok kimsenin dile getirdiği gibi herkes uzun yıllar yaşamak istemekte ama kimse yaşlanmak istememektedir. Oysa geleneksel kültürde, bilgi, hikmet ve tecrübesine bağlı olarak geçmişi temsil eden yaşlısıyla, içinde bulunduğumuz zamanı temsil eden yetişkiniyle, umudu ve geleceği temsil eden çocuklarıyla her kuşağın ayrı bir yeri ve değeri vardır.

Günümüzde teknolojideki gelişmeler ile erken tanı ve tedavi hizmetlerinin kalitesinin artması, bireylerde sağlıklı ve aktif yaşlanma ile ilgili farkındalığın gelişmesi, hasta bireylere yönelik sunulan biyopsikososyal yaklaşımlar ve birçok olumlu gelişmenin sonucunda doğumdan beklenen yaşam süresi uzamış, tüm dünyada yaşlı nüfusu artmıştır. Yaşlı nüfusundaki bu artış kronik fiziksel ve ruhsal hastalıkların görülme sıklığındaki artışı, bakım gereksinimlerinin karşılanmasındaki problemleri, sosyal ve ekonomik yönden pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu sebeple yaşlılık olgusu, sosyal değişim ve demografik dönüşüm sürecinden geçmekte olan günümüz toplumlarının, üzerinde durması gereken en önemli konulardan birisi olmalıdır.

İnsan ömrünü uzatmaya yönelik yapılan birçok çalışmanın yanı sıra yaşanan ömrün sağlıklı geçirilmesi için yaşlı bireylerin biyopsikososyal bütünlük içinde ele alınması gerekir. Yaşlıların fiziksel sağlık ve esenliğine ilişkin yapılan çalışmaların ruhsal sağlık ve esenlik içinde göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Bu nedenle yaşlanma ve yaşlılık pek çok disiplini ilgilendiren bir arada çalışmayı gerektiren önemli çalışma alanlarından birisidir.

Bu kitap; yaşlılık döneminde görülen ruh sağlığı sorunlarına ilişkin literatürü bir araya getirmek, bu alanda çalışan meslektaşlarımızın, eğitim alan öğrencilerimizin beklentilerini karşılamak, yaşlı ruh sağlığına kapsamlı ve multidisipliner yaklaşım sunmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Kitabın yaşlı ruh sağlığı ve bakımı alanında eğitim alan öğrencilere, eğitimcilere ve bizi ait olduğumuz toprağa bağlayan köklerimiz olan yaşlılarımıza katkı sağlaması dileğiyle...

Prof. Dr. Nezihe BULUT UĞURLU

Doç. Dr. Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK

Ekim 2023, Muğla

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Geçmişten Günümüze Yaşlanma Kavramına Bakış	1
	<i>Nezihe BULUT UĞURLU</i> <i>Cansu GÜLER</i>	
Bölüm 2	Gerobilim	15
	<i>Sibel ARGUVANLI ÇOBAN</i>	
Bölüm 3	Yaşlılık Kuramları	31
	<i>Fatma DEMİRKIRAN</i> <i>Orkun ERKAYIRAN</i>	
Bölüm 4	Yaşlılık ve İletişim	57
	<i>Nezihe BULUT UĞURLU</i> <i>Cansu GÜLER</i>	
Bölüm 5	Yaşlılarda Benlik Saygısı ve Beden Algısı.....	75
	<i>Fatma BİRGİLİ</i> <i>Güllü YAZKAN</i>	
Bölüm 6	Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Süreci.....	91
	<i>Nuray ŞİMŞEK</i> <i>Nurcan UZDİL</i>	
Bölüm 7	Yaşam Boyu Öğrenme	109
	<i>Nazmiye YILDIRIM</i> <i>Elif GÜNGÖR</i>	
Bölüm 8	Yaşlı Ruh Sağlığının Değerlendirilmesi	125
	<i>Çiğdem ALACA</i> <i>Sibel ARGUVANLI ÇOBAN</i>	
Bölüm 9	Yaşlılıkta Kriz ve Yas Kavramı	149
	<i>Nihan DURGU</i> <i>Müjde MORAN</i>	
Bölüm 10	Yaşlılık Dönemi Anksiyete ve Dissosiyatif Bozukluklar ve Profesyonel Yaklaşım	173
	<i>Ayşe OKANLI</i> <i>Aydan AKKURT YALÇINTÜRK</i>	

Bölüm 11	Yaşlılıkta Bedensel Belirti Bozuklukları ve Profesyonel Yaklaşım. 189 <i>Songül DURAN</i>
Bölüm 12	Yaşlılıkta Obsesif Kompulsif Bozukluklar ve Profesyonel Yaklaşım..... 207 <i>Özlem ŞAHİN ALTUN</i> <i>Duygu ÖZER</i>
Bölüm 13	Yaşlılıkta Travma Sonrası Stres Bozuklukları ve Profesyonel Yaklaşım 225 <i>Aşlı TEKAÜT</i> <i>Celale Tangül ÖZCAN</i>
Bölüm 14	Yaşlılıkta Depresyon ve Profesyonel Yaklaşım 245 <i>Çiğdem ALACA</i>
Bölüm 15	Yaşlılıkta Bipolar Bozukluk ve Profesyonel Yaklaşım 267 <i>Saliha BOZDOĞAN YEŞİLOT</i> <i>Yakup DÜNDAR</i>
Bölüm 16	Yaşlılıkta Psikotik Bozukluklar ve Profesyonel Yaklaşımlar..... 283 <i>Sibel ASİ KARAKAŞ</i> <i>Ümit AYAZ</i>
Bölüm 17	Deliryum ve Demansa Profesyonel Yaklaşım 309 <i>Havva AKPINAR</i> <i>Fatmanur ÖZCAN</i>
Bölüm 18	Yaşlılıkta Madde Kullanımı ve Profesyonel Yaklaşım 327 <i>Sibel COŞKUN BADUR</i> <i>Merve Aliye AKYOL</i>
Bölüm 19	Yaşlılıkta Kişilik Bozuklukları ve Profesyonel Yaklaşım 349 <i>Fatma İlknur UZUN</i> <i>Nezihe BULUT UĞURLU</i>
Bölüm 20	Yaşlılarda Uyku Bozuklukları ve Profesyonel Yaklaşım..... 369 <i>Ayşe İNEL MANAV</i> <i>Ejdane COŞKUN</i>
Bölüm 21	Yaşlılıkta Beslenme ve Yeme Bozuklukları ve Profesyonel Yaklaşım..... 387 <i>Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK</i> <i>Seda TEK SEVİNDİK</i>
Bölüm 22	Yaşlılıkta Psikoseksüel Bozukluklar ve Profesyonel Yaklaşım..... 405 <i>Gülseren KESKİN</i>

Bölüm 23	Yaşlılık ve İntihar.....	423
	<i>Ayşe KUZU</i>	
Bölüm 24	Geriatrik Aciller ve Profesyonel Yaklaşım	437
	<i>Havva AKPINAR</i>	
Bölüm 25	Bakım Yükü: Formal ve İnfomal Bakım.....	459
	<i>Satı DİL</i>	
	<i>Tuğba YILDIRIM</i>	
Bölüm 26	Yaşlı Ayrımcılığı, İstismar ve İhmali.....	477
	<i>Seda TEK SEVİNDİK</i>	
	<i>Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK</i>	
Bölüm 27	Yaşlı Bakımında Etik ve Yasal Konular	501
	<i>Ayşe BÜYÜKBAYRAM ARSLAN</i>	
	<i>Leyla BAYSAN ARABACI</i>	
Bölüm 28	Yaşlılıkta Transkültürel Yaklaşımlar	527
	<i>Elçin ALAÇAM</i>	
	<i>Mualla YILMAZ</i>	
Bölüm 29	Yaşlılarda Güncel Psikososyal Yaklaşımlar	541
	<i>Gül ÜNSAL</i>	
	<i>Yeter ÇUVADAR BAŞ</i>	

YAZARLAR

**Yazar Sıralaması Soyisime Göre Alfabetik Sıralama Yapılmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Havva AKPINAR

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Dr. Öğr. Üyesi Merve Aliye AKYOL

Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği AD

Öğr. Gör. Çiğdem ALACA

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakımı Programı

Uzm. Hemş. Elçin ALAÇAM

Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Programı, Doktora öğrencisi

Doç. Dr. Özlem ŞAHİN ALTUN

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD

Prof. Dr. Leyla BAYSAN ARABACI

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe BÜYÜKBAYRAM ARSLAN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

Arş. Gör. Ümit AYAZ

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD

Doç. Dr. Sibel COŞKUN BADUR

Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD

Öğr. Gör. Yeter ÇUVADAR BAŞ

İstanbul Gedik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı öğrencisi

Doç. Dr. Fatma BİRGİLİ

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD

Öğr. Gör. Dr. Ejdane COŞKUN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Doç. Dr. Sibel ARGUVANLI ÇOBAN
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Prof. Dr. Fatma DEMİRKIRAN
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği AD

Doç. Dr. Satı DİL
Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Psikiyatri Hemşireliği AD

Doç. Dr. Songül DURAN
İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık
Bakımı ve Hizmetleri Bölümü, Yaşlı
Bakımı Programı

Dr. Öğr. Üyesi Nihan DURGU
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
AD

Uzm. Hemş. Yakup DÜNDAR
Adana Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı ve
Hastalıkları Hastanesi

Araş. Gör. Dr. Orkun ERKAYIRAN
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Arş. Gör. Dr. Cansu GÜLER
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği
AD

Araş. Gör. Elif GÜNGÖR
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji
Bölümü, Gerontoloji AD

Prof. Dr. Sibel ASİ KARAKAŞ
Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD

Prof. Dr. Gülseren KESKİN
Ege Üniversitesi, Atatürk Sağlık
Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe KUZU
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,
Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve
Teknikler Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe İNEL MANAV
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Uz. Hemş. Müjde MORAN
Mersin Üniversitesi Hastanesi, Hemşirelik
Hiz. Koordinatörlüğü

Prof. Dr. Ayşe OKANLI
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
Psikiyatri Hemşireliği AD

Prof. Dr. Celale Tangül ÖZCAN
İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü

Uzm. Hemş. Fatmanur ÖZCAN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik AD, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Doktora Programı

Dr. Duygu ÖZER
Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sultan 2. Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Doç. Dr. Pınar ÇİÇEKOĞLU ÖZTÜRK
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Araş. Gör. Dr. Seda TEK SEVİNDİK
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Doç. Dr. Nuray ŞİMŞEK
Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği AD

Uzm. Hemş. Aslı TEKAÜT
Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane S.B.E. Psikiyatri Hemşireliği, Programı Doktora öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan UZDİL
Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

Uzm. Hemşire Fatma İlknur UZUN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik AD, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Programı Doktora öğrencisi

Prof. Dr. Nezihe BULUT UĞURLU
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD

Prof. Dr. Gül ÜNSAL
Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD

Dr. Öğr. Üyesi Aydan AKKURT YALÇINTÜRK
Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Uzm. Hemşire Güllü YAZKAN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik AD, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Programı Doktora öğrencisi

Prof. Dr. Nazmiye YILDIRIM
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

Araş. Gör. Tuğba YILDIRIM
Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD

Prof. Dr. Mualla YILMAZ
Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD